

medel få till stånd den service som varit önskvärd. Även i jourfrågan befinner man sig tills vidare i en ond cirkel som gäller så många andra delar av sjukvårdsorganisationen. Ju tyngre jourbördan visar sig vara, t.ex. inom svårbesatta provinsialläkardistrikt, desto osannolikt är det att ett sådant distrikt skall kunna besättas med ordinarie innehavare. Detsamma kan gälla inom viss sjukhusvård där motsvarande underläkartjänster kommer att bli svårbesatta.

Allt göres för närvarande från läkarförbundets sida för att väcka läkarnas uppmärksamhet och intresse för jourfrågan. Ju flera läkare som kan engageras i en lokal jourordning desto mindre ansträngande blir denna uppgift för var och en av dem.

Sjukhusdaghem

På flera olika lasarett i landet provas för närvarande barndaghem där personal kan inlämna småbarn för tillsyn under arbetsskiftet. I Lund har man uppfört ett sådant som fått namnet Röda stugan och är beläget intill barnkliniken, vars läkare har den medicinska tillsynen över barnen. Det finns gott om lekutrymmen både inomhus och utomhus där gungor, sandlåda med bilbanor och annan lekattiralj väntar. Landstinget har uppfört daghemmet till en kostnad av 300.000 kronor men staden svarar för driften. Röda stugan kan ta emot 35 barn, öppnar halv sju på morgonen och stänger först en kvart över åtta på kvällen. Personalen består av en föreståndarinna, tre förskollärare, två barnsköterskor och två ekonomibiträden. Maten levereras från sjukhusköket. Från lasarettets sida är man mycket glad åt denna institution men framhåller att det behövs flera eventuellt också med nattöppet för att ta hand om de barn vilkas mödrar arbetar nattetid, likaså bör hemmet hållas öppet lördagseftermiddagar och söndagar.

BOK- RECENSIONER

Steriliseringar i Sverige 1941—1953

NILS VON HOFSTEN

Socialmedicinsk tidskrifts skriftserie. 63 sid. Pris kr. 9:—.

Författaren har såsom medlem av medicinalstyrelsens vetenskapliga råd deltagit i behandlingen av flertalet steriliseringsärenden som ingår i det bearbetade materialet.

Efter en översikt över antalet steriliseringar lämnar förf. en redogörelse för de indikationer som föreläggat, när medicinalstyrelsen lämnat tillstånd till steriliseringen. I samband härmed ger förf. med utgångspunkt från sin rika erfarenhet en synnerligen värdefull kommentar till steriliseringslagen med en koncentrerad redogörelse för lagens tillämpningsområde och när sterilisering är motiverad och möjlig. Denna del av arbetet är särskilt värdefull för alla dem, som arbetar inom socialpsykiatrien. För den erfarne är det av betydelse att få vetskap om medicinalstyrelsens praxis och de välgrundade orsakerna till denna praxis; för nybörjarna är upplysningarna oersättliga.

Författaren redogör därefter för fördelningen av materialet efter diagnos, de steriliserades ålder och civilstånd, kvinnornas barnantal vid steriliseringen i relation till ålder, diagnos m. m., förekomsten av sterilisering i förening med abort och hur förhållandena förändrats under den aktuella tidsperioden m. m. Det lämnas även en kort redogörelse för

antalet bifallna men ej verkställda steriliseringar samt för avslagna steriliseringsansökningar och dödsfall i samband med sterilisering.

Författaren avslutar sitt arbete med några personliga synpunkter på steriliseringslagens tillämpning i Sverige med utgångspunkt från det genomgångna materialet och ådagalägger härvid sina omfattande kunskaper i genetik och sin sällsynt rika personliga erfarenhet av dessa ärendens handläggning. Kapitlet om indikationerna för sterilisering, om ärftlighetsskräcken och med synpunkter på de steriliserades ålder och kombinationen av sterilisering och abort m. m. bör läsas av var och en som sysslar med dessa frågor.

Författaren har i detta arbete på endast 63 sidor lyckats lämna en synnerligen klar och allsidig belysning av steriliseringsärendenas handläggning i Sverige. Arbetet är, trots det omfattande material som redovisas, mycket lättläst och förf:s kommentarer är outhärliga för den som arbetar inom socialpsykiatri. Boken bör finnas till hands på alla institutioner där sådana frågor behandlas. Arbetet är dessutom utmärkt som en information för var och en som är intresserad för dessa problem utan att själv ha någon personlig erfarenhet. Då framställningen är klar och översiktlig och berömvärdt fri från oförståeliga facktermer är den tillgänglig även för den som icke är förtrogen med medicinsk terminologi.

Martin Ekblad

Svenska Socialvårdsförbundets kalender 1962

P. A. Norstedt & Söners Förlag

Det finns anledning påminna om denna förträffliga kalender vars sista upplaga utkom 1962. Redan för länge sedan har den fått sin självklara plats på skrivborden i många kommunala byråer. För lä-

kare, särskilt tjänste- och sjukhusläkare, distriktssjuksköterskor och kuratorer torde denna uppslagsbok vara en oersättlig hjälpreda. Föregående upplaga utkom 1960. Den som här omnämnes utkom hösten 1962. Nästa gång torde kalendern utkomma i slutet av år 1964. Det informationsområde som kalendern täcker fordrar en kontinuerlig överarbetning för att meddelade data skall kunna hållas aktuellt vederhäftiga.

1962 års kalender börjar med en översikt av den allmänna sjukförsäkringens administration och omfattning, om samordningen mellan sjukförsäkring och pensionering, om gällande bestämmelser för de olika försäkringsformerna m. m. Författare till detta kapitel är byråchefen i socialdepartementet Carl Björkhammar.

I kalenderavdelningen har byrå-

chefen Göta Rosén i socialstyrelsen en inledande redogörelse för *barnhemmen*, vilka omfattar spädbarnshem, mödrahem, upptagningshem och specialhem. Varje landstingskommun har att upprätta en barnhemsplan. Hemmen anges med namn, adress, huvudman eller ägare, telefonnummer och platsantal.

Liknande inledande översikter lämnas i allmänhet av sakkunniga medarbetare inom respektive tillsynsmyndighet men saknas beträffande lasarettssjukhusen. Däremot lämnas översikter i fråga om förlösning- och epidemivård, tbvården, vården av långvarigt kroppssjuka samt kortfattat i fråga om kapitlet om vården av psykiskt sjuka. Såvitt anmälaren kan finna saknar kalendern uppgift om mentalsjukhusen medan däremot hemmen för lättskötta mentalsjuka, de psykiatriska klinikerna vid under-

visningssjukhus och centrallasarett finnas medtagna liksom de barnpsykiatriska avdelningarna.

I fråga om kroppssjukhusen har ej antalet vårdplatser men väl förefintliga specialavdelningar registrerats.

I övrigt ger kalendern en som det kan antas mycket vederhäftig registrering av tillgängliga anstalter, hem och skolor för ungdomsvård, för alkoholskadade, epileptiker, synskadade, döva och vanföra, konvalescent- och vilohem samt enskilda hem för gamla. Semesterhem i stort antal och länsvis registrerade finns också med. Anmärkningsvärt knapphändigt och godtyckligt har uppgifterna om "sammanslutningar" tyvärr behandlats. På denna punkt krävs en fullständigare och bättre redigering i fortsättningen.

E. Husmark

UR PRESS-DEBATTEN

Befolkningskrisen

Skånska Dagbladet lämnar en översikt av befolkningsrörelsen i Sverige. Tidningens bedömning blir ganska pessimistisk, varför aktiva åtgärder rekommenderas.

Vårt land har att gripa sig an befolkningsfrågan från två utgångspunkter. Dels har man den ofördelaktiga ålderssammansättningen och dels de för landet ödesdigra geografiska förändringarna, med koncentration till vissa områden och utglesning av andra.

Detta är stora och viktiga frågor som statsmakterna under närmaste åren måste ägna stor upp-

märksamhet. Den politiska debatten bör kretsa kring den viktiga befolkningsfrågan.

Den vikande folkmängden i alla norrlandslänen under 1963 ger *Dagens Nyheter* anledning påpeka att Norrland tidigare har företett höga födelsetal varigenom utflyttningen balanserats.

Ännu för fyra år sedan trodde befolkningsexperterna att Norrland skulle något så när kunna hålla sin andel av rikets folkmängd. Laborator Odd Gulbrandsen ansåg att Norrbotten, Västerbotten och Gäleborgs län skulle öka med mellan 10 och 16 procent till 1975. Men kurvan pekar nu nedåt, och det mesta tyder på att den minskning med 6.000 norrlänningar som skett 1963 inte är någon tillfällighet. En upprustning av lokaliseringspolitiken lär inte kunna uppväga effekten av sjunknade födelsetal, nedläggning av jordbruk, skogsbruksrationalisering, så småningom minskade kraftverksinvesteringar, rörlighetstimulerande arbetsmarknadspolitik och ökad knapphet på arbetskraft söder om Dalälven. Det är klokast att anpassa de offentliga investeringarna till en vikande be-

folkningstendens. Detta beträffande Norrland som helhet; främst utmed kustbandet finns flera expansiva regioner, och även områden som hittills varit stagnerande har chansen att utvecklas. För dem bör sorgebarnet Gotland vara ett trösterikt exempel. Gotland uppvisade 1963 för första gången på 13 år en, låt vara liten, befolkningsökning.

Personalkrisen på sjukhusen

I anledning av ett par artiklar i *Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning* av professor Lars Werkö vid Sahlgrenska sjukhuset om krisen inom sjukhusvården anför tidningen:

Vi skall dröja vid myndigheternas förklaring till den väsentligaste orsaken till krisen: sjuksköterskebristen. Vid debatterna i riksdagen har vederbörande statsråd visat den närmast professionella förtröstan på framtiden, som är så karakteristisk, när de aktuella bristerna visar sig vara särskilt påtagliga. I detta fall är det förlösande ordet utbildning.

Socialministern kan påräkna allmänt bifall till varje ansträngning att öka antalet nyexaminerade skö-